Ale co takiego się wydarzyło?

Streszczenie najważniejszych wybranych wniosków z raportu z badania przemocy wobec kobiet mieszkających na wsi

Przemoc wobec kobiet mieszkających na wsi. Co pokazują wyniki ogólnopolskiego badania?

Raport z badania **Funduszu Feministycznego**.

Autorki: dr hab. Magdalena Grabowska, dr hab. Ilona Matysiak, dr Aleksandra Świderska.

Streszczenie przygotowała dra Kasia Zabratańska, Inna Fundacja.

Dlaczego potrzebne było to badanie?

Przemoc wobec kobiet często pozostaje niewidoczna – szczególnie gdy przybiera formę kontroli, poniżania, ograniczania samodzielności czy ekonomicznego uzależniania.

W przypadku kobiet mieszkających na wsi istotne znaczenie mają lokalne uwarunkowania: dostępność pomocy, transport, zależności rodzinne i sąsiedzkie oraz normy dotyczące roli kobiet.

Najważniejsze pytanie: nie tylko jak często dochodzi do przemocy, ale także **dlaczego tak trudno ją przerwać?**

1011 kobiet. Trzy etapy badania.

Badanie zrealizowano od listopada 2025 do lipca 2026 roku, z wykorzystaniem trzech źródeł danych.

1011 kobiet

Ogólnopolski sondaż wśród dorosłych Polek mieszkających na wsi, z pominięciem terenów sąsiadujących z dużymi miastami.

14 wywiadów eksperckich

Rozmowy z osobami posiadającymi wiedzę w obszarze przeciwdziałania przemocy i funkcjonowania społeczności lokalnych.

6 wywiadów pogłębionych

Rozmowy z kobietami mieszkającymi na wsi, które doświadczyły przemocy.

Ankieta nie pytała jedynie o to, czy kobiety doświadczyły przemocy – respondentki otrzymywały przykłady konkretnych zachowań, co pozwoliło uchwycić doświadczenia, których kobiety nie zawsze same nazywają przemocą.

Przemoc ma wiele twarzy

Odsetki respondentek, które zadeklarowały doświadczenie przynajmniej jednej formy danego rodzaju przemocy. Jedna kobieta mogła doświadczyć kilku form – wyników nie należy sumować.

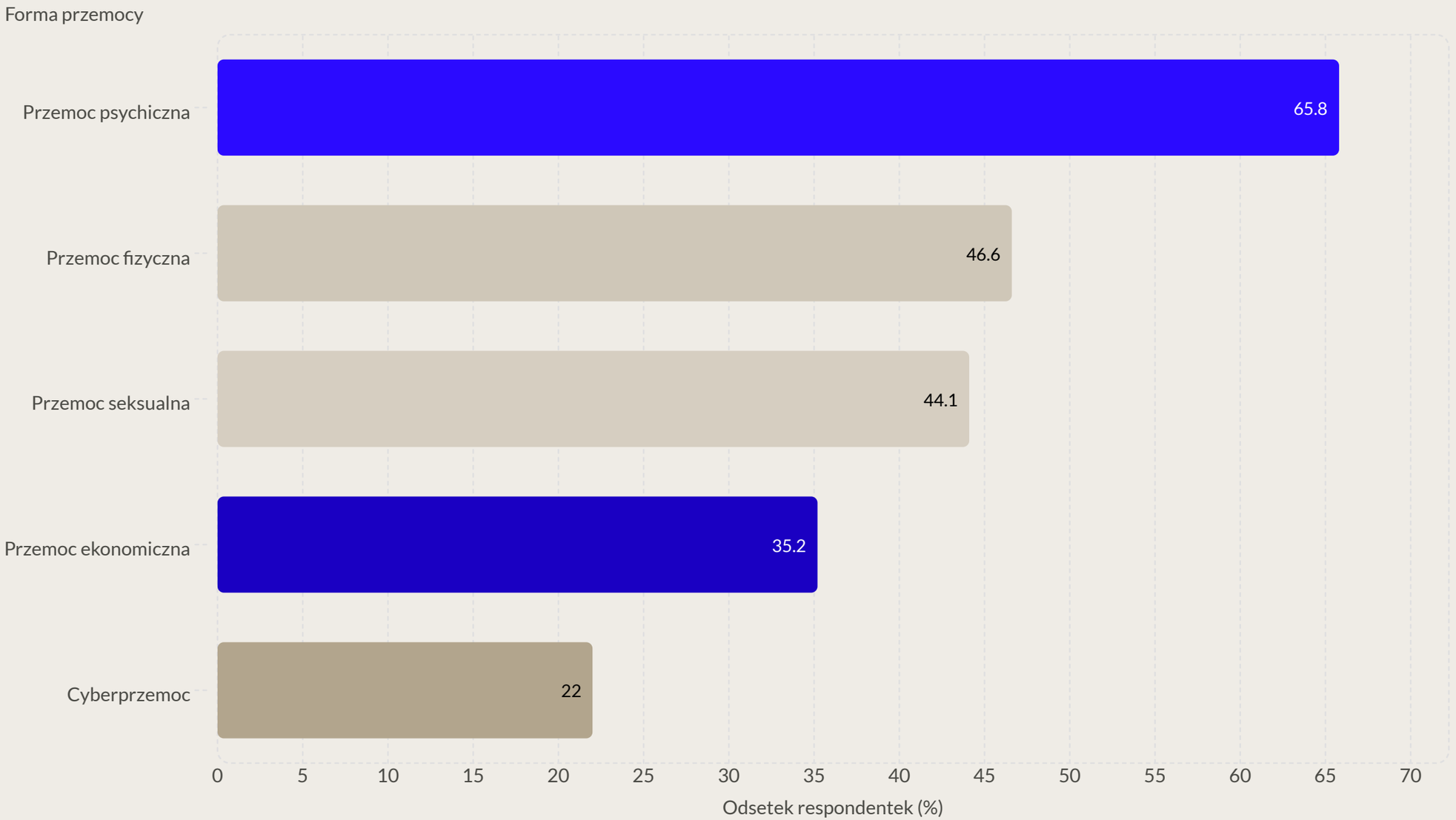

Badanie dotyczy doświadczeń w określonych przedziałach życia: w przypadku przemocy seksualnej – po ukończeniu 15. roku życia, w pozostałych kategoriach – po ukończeniu 18 lat.

Przemoc, której nie widać

65,8% RESPONDENTEK

Przemoc psychiczna to najczęściej deklarowana forma przemocy w badaniu. Może oznaczać ciągłe kontrolowanie, krytykowanie, zastraszanie i podważanie poczucia własnej wartości – bez widocznych obrażeń.

52,7%

Poniżanie, wyśmiewanie lub wyzywanie

37,4%

Gaslighting – manipulowanie podważające pamięć, odczucia i ocenę rzeczywistości

35,2%

Ograniczanie kontaktów z rodziną i otoczeniem

58% respondentek znało przynajmniej jedną inną kobietę ze swojej społeczności, która doświadczała przemocy psychicznej.

Przemoc nie kończy się na progu domu

CYBERPRZEMOC – 22% RESPONDENTEK

Przemoc może być kontynuowana przez telefon, SMS-y, komunikatory i media społecznościowe. Najczęściej wskazywaną formą były **obraźliwe, wulgarne lub zastraszające wiadomości** – doświadczyło ich 17% badanych.

Cyberprzemoc może być przedłużeniem przemocy psychicznej: sposobem poniżania, nękania, zastraszania i kontrolowania drugiej osoby.

> „Przemoc domowa może być także stosowana za pomocą środków komunikacji na odległość."
> — ekspertka uczestnicząca w badaniu

Kontrola pieniędzy to także przemoc

35,2% RESPONDENTEK

Formy przemocy ekonomicznej

- Wydzielanie pieniędzy na podstawowe potrzeby
- Zabieranie zarobionych pieniędzy bez zgody
- Ograniczanie dostępu do konta
- Decydowanie o możliwości podjęcia pracy
- Kontrolowanie i rozliczanie wydatków

Skala zjawiska

26,2% respondentek deklarowało doświadczenie co najmniej jednej formy przemocy ekonomicznej więcej niż raz.

Własne pieniądze oznaczają nie tylko niezależność finansową – mogą decydować o możliwości podejmowania samodzielnych decyzji i opuszczenia przemocowej relacji.

Przekraczanie granic – przemoc fizyczna i seksualna

Przemoc fizyczna – 46,6%

- 40,4% – szturchanie, szarpanie lub potrząsanie
- 27,9% – popychanie
- 22,6% – uderzenie dłonią lub pięścią

Przemoc fizyczna nie zaczyna się wyłącznie od ciężkiego pobicia – obejmuje też zachowania, które bywają bagatelizowane.

Przemoc seksualna – 44,1%

Badanie obejmowało molestowanie, napaść seksualną i seks bez zgody. Ekspertki zwracały uwagę na normalizowanie niechcianego dotyku i seksualizowanych komentarzy, m.in. podczas spotkań rodzinnych i lokalnych uroczystości.

Granice i zgoda mają znaczenie zawsze – również w małżeństwie, związku i rodzinie.

Przemoc symboliczna – kiedy stereotypy ograniczają kobiety

Większość respondentek zetknęła się ze stereotypami i komentarzami ograniczającymi kobiety.

W relacjach i środowisku *(odsetek respondentek, które słyszały takie opinie)*

- **60,6%** – sprawy rodzinne powinny pozostawać prywatne
- **47,7%** – kobiety na wsi są zacofane
- **45%** – kobiety nie nadają się do funkcji kierowniczych
- **41,7%** – kobiety nie powinny się rozwodzić
- **37,2%** – kobiety nie powinny ujawniać złego traktowania

W przestrzeni publicznej *(odsetek respondentek, które tego doświadczyły)*

- **59,2%** – żarty o cielesności lub seksualności
- **58,7%** – poufałe zwracanie się do kobiet
- **36,1%** – publiczne krytykowanie inicjatyw na rzecz kobiet
- **30,7%** – przerywanie wypowiedzi podczas zebrań

Takie zachowania ograniczają aktywność kobiet i utrwalają przekonanie, że ich miejsce jest w domu.

Do kogo kobiety zwracają się po pomoc?

Kobiety najczęściej szukają wsparcia w najbliższym otoczeniu. Instytucje i organizacje są dla nich ostatecznością.

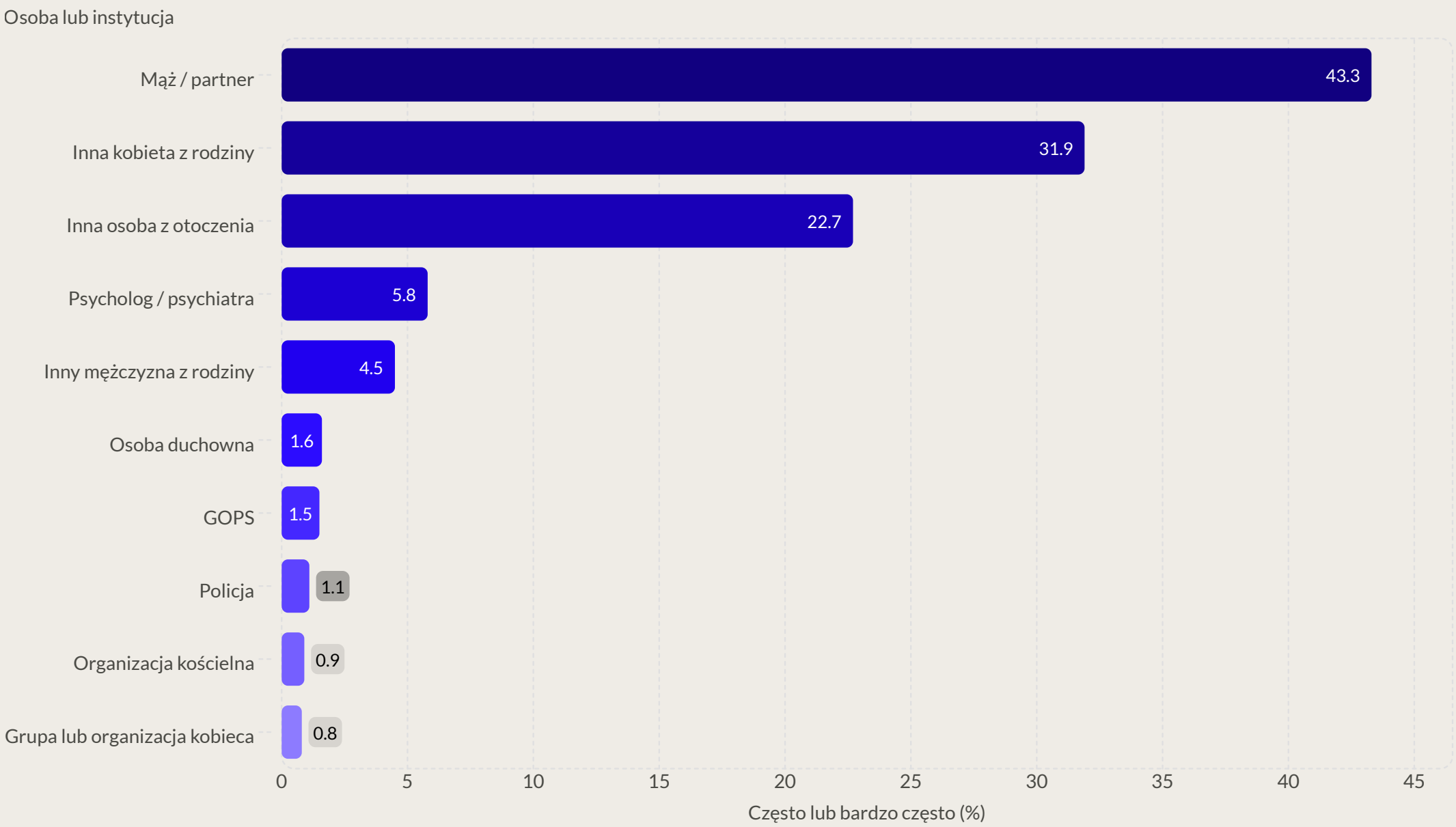

W trudnych sytuacjach najbardziej pomaga im zajęcie się czymś innym (68,4%), wyżalenie się bliskiej osobie (50,4%), praca (41,4%) i modlitwa (36,6%).

W opinii ekspertek kobiety najpierw próbują „naprawić” sytuację same, potem zwracają się do bliskich i lokalnych autorytetów, a dopiero na końcu do instytucji.

Dlaczego tak trudno odejść?

Samo powiedzenie kobiecie „odejdź" nie rozwiązuje problemu. Raport wskazuje na realne bariery utrudniające ujawnienie przemocy i opuszczenie przemocowej relacji.

Brak anonimowości

W małej społeczności trudno zachować prywatność – informacja o szukaniu pomocy może szybko dotrzeć do sprawcy.

Zależność ekonomiczna

Wspólny dom, gospodarstwo, ziemia i brak własnych dochodów ograniczają możliwości odejścia.

Brak transportu

Dostęp do specjalistycznej pomocy utrudniają brak komunikacji publicznej i duże odległości.

Presja społeczna i lokalne zależności

Przekonanie o prywatności spraw rodzinnych i obawa, że osoby pomocowe znają sprawcę.

Trudność odejścia nie oznacza braku odwagi. Często wynika z realnych ograniczeń życiowych.

Skutki przemocy dla zdrowia i poczucia bezpieczeństwa

Przemoc może zostawiać ślady na lata, także wtedy, gdy ustaje.

37,2%

Pewność siebie

Utrata pewności siebie

33%

Lęk i niepokój

Częste odczuwanie lęku i niepokoju

33%

Nastrój

Obniżony nastrój lub depresja

32,2%

Sen

Problemy ze snem

29,1%

Koncentracja

Problemy z pamięcią i koncentracją

14%

Panika

Ataki paniki

17% kobiet bało się kiedyś o swoje życie w kontekście przemocy. Choć 70,4% oceniło swoją kondycję psychiczną jako dobrą lub bardzo dobrą, około jedna trzecia nadal doświadcza objawów będących skutkiem przemocy.

> „Jest tak dużo barier, trzeba mieć w sobie tak dużo zaparcia, wszystko trzeba zrobić samodzielnie.”

Przemoc może trwać także po rozstaniu

Rozstanie nie zawsze oznacza zakończenie przemocy. Wśród respondentek, które doświadczyły rozwodu lub rozstania, odnotowano następujące zachowania byłych partnerów:

11,7%

Alimenty

Były partner nie płacił należnych alimentów

8,6%

Mienie

Zabranie lub wyrzucenie rzeczy bez zgody

8,3%

Mieszkanie

Zmuszenie do wyprowadzki

5,6%

Dzieci

Próby przejęcia opieki lub ograniczania kontaktów z dziećmi

Przemoc może być kontynuowana przez kwestie finansowe, majątkowe, rodzicielskie i postępowania sądowe. Dlatego wsparcie kobiet powinno obejmować również **okres po zakończeniu związku**.

Alkohol i doświadczenia z dzieciństwa

Przemoc rzadko ma jedną przyczynę. Dwa konteksty, które pojawiały się w badaniu najczęściej, to alkohol i przemoc doświadczana w dzieciństwie.

Alkohol

40,2% respondentek zdarza się być źle traktowanymi przez osoby z otoczenia będące pod wpływem alkoholu (28% – rzadko, ponad 12% – często lub bardzo często).

Ekspertki: alkohol jest wszechobecny w życiu społecznym wsi i często „rozgrzesza" sprawców, ale nie jest jedyną przyczyną – przemoc stosują też trzeźwi sprawcy, którzy bywają bardziej wiarygodni dla służb.

Dzieciństwo

Około 30% respondentek doświadczyło przemocy w dzieciństwie – 27,5% psychicznej, 24% fizycznej, 11% seksualnej.

Przemoc z dzieciństwa wpływa na poczucie własnej wartości i relacje w dorosłości, a zachowania przemocowe mogą być przekazywane międzypokoleniowo.

Ani alkohol, ani doświadczenie przemocy w dzieciństwie nie prowadzą automatycznie do stosowania przemocy – ryzyko rośnie, gdy nakłada się wiele czynników.

Ekosystem przemocy

Przemoc nie jest wyłącznie relacją między sprawcą a kobietą. Raport pokazuje współdziałanie wielu elementów, które mogą ją podtrzymywać.

Elementy te mogą wzajemnie się wzmacniać. Nie wystarczy karać sprawców ani indywidualnie wspierać kobiet, jeśli nadal istnieją warunki społeczne i ekonomiczne podtrzymujące przemoc.

Co pomaga odzyskać niezależność?

Sześć wywiadów pogłębionych pokazuje, że odzyskiwanie dobrostanu jest procesem, który może obejmować:

1 Odbudowywanie siebie

Poczucie własnej wartości, dostęp do pomocy psychologicznej i prawnej oraz stopniowe odzyskiwanie sprawczości.

2 Niezależność finansowa i relacje

Uzyskanie własnych dochodów oraz odbudowywanie relacji z innymi ludźmi i bezpiecznych przestrzeni do rozmowy.

3 Lokalne sieci wsparcia

Szczególną rolę odgrywają koła gospodyń wiejskich, kobiece kręgi i grupy samopomocowe. Kobiety na wsi mogą być nie tylko odbiorczyniami pomocy, ale też jej budowniczkami.

Najważniejsze wnioski z badania

1

Ta sama przemoc, inne warunki

Kobiety na wsi doświadczają tych samych form przemocy co w miastach, ale izolacja, odległości, brak transportu i anonimowości oraz zależność ekonomiczna utrudniają jej przerwanie.

2

Nie każda krzywda jest nazywana przemocą

Norma milczenia, ochrona wizerunku rodziny i tradycyjne role sprawiają, że kontrola i podporządkowanie uchodzą za normę.

3

Problemem nie jest brak świadomości, lecz warunki

Dostęp do pracy, komunikacja, opieka nad dziećmi i instytucje, które nie zapewniają skutecznej ochrony.

4

Zmiana jest możliwa

Edukacja, cyfryzacja, własne zasoby ekonomiczne i wsparcie innych kobiet otwierają nowe drogi do niezależności, zwłaszcza młodszym pokoleniom.

Co trzeba zmienić?

Rekomendacje osób eksperckich wskazują pięć kierunków działania.

1

Edukacja

Rozmowy o granicach, zgodzie i równości od najmłodszych lat. Szkolenia dla osób pracujących z dziećmi i dorosłymi.

2

Dostęp do pomocy

Większa dostępność wsparcia psychologicznego, prawnego i terapeutycznego, także online.

3

Dyskretne punkty kontaktu

Przychodnie, apteki, remizy, budynki parafialne jako możliwe miejsca pierwszego wsparcia.

4

Wzmocnienie organizacji

Większe zaangażowanie NGO w lokalne systemy przeciwdziałania przemocy.

5

Wsparcie kobiecych sieci

Rozwijanie kół gospodyń wiejskich i grup wsparcia jako bezpiecznych przestrzeni do rozmowy i wzajemnej pomocy.

To nie jest tylko prywatna sprawa

Wyniki badania pokazują, że przemoc wobec kobiet mieszkających na wsi nie jest wyłącznie problemem pojedynczych rodzin. Jej trwanie wiąże się z zależnością ekonomiczną, stereotypami, lokalnymi relacjami i dostępnością wsparcia.

> Przemoc na wsi nie jest innym rodzajem przemocy niż ta występująca w miastach. Inne są jednak warunki, w których kobiety próbują szukać pomocy.
>
> — Magdalena Gromek-Kowalczyk, Fundacja Tu i Tam, Koło Gospodyń Wiejskich Rębkowo

---

Autorki raportu: dr hab. Magdalena Grabowska, dr hab. Ilona Matysiak, dr Aleksandra Świderska.
Badanie zrealizowane na zlecenie **Funduszu Feministycznego**.
Pełna wersja raportu: www.femfund.pl

